

Једна од најчуванијих тајни: насиље над старима

Шамарање избораног лица и чупање за седу косу подједнако је насилно као узимање целе пензије или притисак на старе људе да потпишу тестамент или неки уговор

Насиље над старима, поред физичког злостављања, подразумева психолошко и економско насиље и занемаривање (Фото Д. Јевремовић)

Често се догађа да се стари људи пронађу мртви у својим становима. Они умиру усамљени, иако њихова деца станују можда свега неколико километара даље. Можда су далеко 50 или стотину километара. Можда се налазе на другом континенту. Ипак, за докторку Олгу Поповић Младеновић, специјалисту физикалне медицине и рехабилитације, ти догађаји су најпотреснија илустрација насиља над старима у Србији.

Неко ће рећи да стари људи који су доживели овакву трагичну судбину нису жртве насиља, већ је реч о суровој реалности и савременом животу. Све брже се живи, тачно је и да се деца боре за егзистенцију и да немају времена за остареле родитеље.

И тачно је да сви који се позивају на те разлоге нису у праву. Људи које се баве негом старијих особа често кажу да је то једна од најчуванијих тајни. Насиље над старима, поред физичког злостављања, подразумева и психолошко и економско насиље, али и занемаривање и запостављање, речено је на недавном скупу о превенцији злостављања старијих особа, који је одржан поводом 15. јуна – Међународног дана борбе против насиља над старима.

– Небрига о родитељима за мене је насиље. Често су старим људима комшије много боља деца, него рођена крв. Шокантне су ми и приче, бар из Београда, које све чешће чујем. Родитељи су све дали за децу: уступили им већи стан и преселили се у мањи, из мањег у викендицу, па из викендице у старачки дом, који на крају више и не могу да плаћају, па зато из неких гарсоњера у које су понели своје ствари, књиге и слике стижу у заједничку собу. Имам неколико пацијената у тим домовима који ме у боловима зову за помоћ. Када им кажем да замоле сина да им донесе одређени лек, они објашњавају да то није могуће, јер син далеко станује и није му zgodно. То ме шокира и запитам се где се изгубио емотивни однос деце и родитеља – каже др Поповић Младеновић.

Данас о својим остарелим родитељима треба да брину представници такозване „беби бум“ генерације, данашњи педесетогодишњаци, којима су ти исти родитељи омогућили добре услове за школовање и живот, али докторка Поповић Младеновић сматра да многи више немају ту емпатију:

– Све чешће чујем причу од својих старих пацијената да од своје деце не могу да очекују више пажње, јер су они под стресом и пуно раде – каже наша саговорница.

Насиље над старима је у Србији најбоље чувана породична тајна, нешто што се догађа између четири зида, у кругу најближих, од којих старији и зависе, па зато старима остаје само да –трпе и ћуте.

– Насиља над старима има доста, али они нерадо причају о томе. Када нешто и кажу, то чине бојажљиво и скривено. Тешко ми је када чујем да је неко стар и да трпи малтретирање од својих најближих и за то немам разумевања. За старог човека данас није безбедно ни да изађе на улицу, а многи нису сигурни ни у породицама – каже за „Политику“ пензионер и председник Удружења пензионера Палилуле, Никола Косановић.

Зато су бројеви у званичној статистици о насиљу над старима у Србији само врх леденог брега: министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Александар Вулин навео је да је од

13.525 пријава за породично или партнерско насиље прошле године, 12 одсто чинило насиље над старима. Најчешћи злостављачи су сами супружници, деца, па тек онда и институције.

– Овај број можда је и већи, јер се они који трпе насиље тешко одлучују да о њему проговоре. У 90 одсто случајева први случај насиља се обично не пријављује – казао је Вулин.

И повереница за заштиту равноправности, Бранкица Јанковић, означила је насиље над старима много тежим за препознавање и мање видљивим због особина које старост са собом доноси, али и због тога што се старији ређе од свих грађана одлучују да пријаве насиље.

Насиље није породична ствар, већ кривично дело, а досадашње искуство показује да су врло често насилници деца, снахе, зетови, унуци, па је зато потребна одговорност друштва.

Др Зорица Мршевић, правница и научна саветница Института друштвених наука у Београду, сматра да је за спречавање насиља над старима важно редовно откривање, реаговање већ на прво насиље, јер ће се оно понављати и појачавати, као и сазнање да ће сваки насилник бити кажњен.

– Само страх од откривања спречава насилника. У случајевима породичног насиља прође много времена док насилник не буде пријављен – наводи ова теоретичарка.

Зорица Мршевић наводи да је само прошле године у Србији убијено девет старица, чије су смрти расветљене. Ипак, каже она, ни до данас није разјашњено убиство бивше председнице хуманитарне организације „Коло српских сестара” др Љиљане Шуловић Милојевић (76), која је почетком фебруара 2014. године на смрт претучена и пронађена у свом стану у Улици Џорџа Вашингтона у центру Београда.

– Старице убијају најчешће људи из даљег круга познаника или понекад потпуно непознате особе. До насиља увек долази услед нечије немоћи и слабости. Старе жене су немоћне и слабе да се саме одбране и то је мамац за насилника – објашњава наша саговорница.

Истраживања говоре да се насиље над старим људима догађа унутар четири зида. Најчешћи облици насиља су занемаривање, физичко насиље, у које најчешће спада ударање, шамарање и чупање за косу, затим псовање, понижававање и изолација од људи.

Финансијско насиље подразумева крађу пара, злоупотребу банкарских картица, притисак на потписивање тестаментна одређене садржине или разних уговора о поклону или доживотном издржавању. Старији људи о овоме често ћуте, боје се да признају, али их је и срамота, јер су их у ту понижавајућу и деградирајућу ситуацију довели најближи – они којима су посветили цео живот.

Сузана Мишић, директорка Геронтолошког центра Београд скреће пажњу да када се говори о насиљу, прво се помисли на физичко злостављање.

– Насиље је веома подмукло и може да се испољи у разним облицима злостављања, занемаривања и финансијског насиља. То се најчешће догађа када деца или супружници притискају стару особу да своје приходе усмери на нешто што она не жели. Облик тортуре је и када стара особа не може да обави одређене радње, а неко својим нечињем не помаже особи која зависи од туђе неге и помоћи. Надлежни имају обавезу да реагују и пријаве такве ситуације. Било је случајева у нашем Геронтолошком центру: сродник је захтевао да његова мајка напусти дотадашњи смештај и врати се да живи у свом стану, иако није имала услове за то и то смо морали да спречимо – наводи Мишићева.

Проблеми насиља над старима нарочито су изражени када су породични односи поремећени и када постоје проблеми алкохолизма или наркоманије. Без обзира на то, Србија није место за старце.

Оливера Поповић
објављено: 20.06.2015.

<http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Jedna-od-najcuvanijih-tajni-nasilje-nad-starima.sr.html>

Једна од најчуванијих тајни: насиље над старима

Цицка . | 20/06/2015 09:38

Ерозија морала свугде и на сваком месту па и над старим људима , да ли је то само због немаштине или и зато што нема законске регулативе и по том питању

Djordje Djordjevic | 20/06/2015 13:21

Kako bi bilo kad bi drzava vodila racuna o svom stanovnistvu, o mladima tako da imaju posla, o starima tako da imaju negu? Trenutni stav drzave je brigo moja predji na drugoga. U stvari, brige nikad nije ni bilo...

neobavesten ponekad | 20/06/2015 15:45

Bas neki sagovornici se dobro kamufliraju u prici i "empatiji" sa starima. Neki su radili a neki jos rade sa njima. Ali niko da progovori kako se u institucijama stari zlostavljaju vikanjem, naredbama, zahtevima raznim...kako se oni imucni i bez dece "ubedjuju" da ostave stan nekome itd. Koliko samo ima prijava u ministarstvu o kojima se cuti? Kakav je odnos rukovodioca i strucnog osoblja prema starima. O tome bi mogli da se priupitaju sagovornici konkretno a ne uopsteno sto znamo svi, na zalost. I sta se cini da se to spreци? Al ocigledno nista, jer iza svakog od njih stoji stranka, lobi....pa napreduju.

Герелъ ГУЈОМИР | 20/06/2015 16:47

Смрт фашизму слобода народу

vitez vitezović | 20/06/2015 18:44

E, Tito, Tito, sa kim nas ostavi.

Petar Terzic | 20/06/2015 19:35

Dobar i poucan clanak. Svi bismo zeledi dugo da zivimo a niko ne bi zeleo da ostari. Mladi najcesce nemaju vremena da se bave starim roditeljima. Razumece ih jednog dana kad ostare, a tada je najcesce kasno. Kada je rec o generacijskom jazu i ljudskoj nezahvalnosti, podsetimo ovde na anegdotu o ocu i sinu. Naime, stari otac dosadio sinu i ovaj ga uprti na ledja u nameri da ga odnese sto dalje od kuce. Doneo ga je do sume i tu ostavio. "Sine, molim te nemoj me ostaviti ovde!"- zapomagao je otac. "Nego sta hoces?!", neumoljivo ce sin. Otac molecivo nastavi: "Molim te sine, odnesi me sto dalje odavde, ovde sam ja mog oca ostavio!" Sin ga je odneo dalje i dalje, i ostavio duboko u sumi. Na to ce otac: "Dobro si uradio, hvala ti. Ali zapamti sine- tvoj sin ce tebe jos dalje odneti kad ostaris!" Moramo razumeti mlade, jer- mladost je ludost koju jedino leci starost (arapska poslovice). Treba postedeti mlade i sagraditi sto vise starackih domova kako bi svima bilo bolje. Porodicni mir je najvazniji.

Petar Terzic | 20/06/2015 19:35

Dobar i poucan clanak. Svi bismo zeledi dugo da zivimo a niko ne bi zeleo da ostari. Mladi najcesce nemaju vremena da se bave starim roditeljima. Razumece ih jednog dana kad ostare, a tada je najcesce kasno. Kada je rec o generacijskom jazu i ljudskoj nezahvalnosti, podsetimo ovde na anegdotu o ocu i sinu. Naime, stari otac dosadio sinu i ovaj ga uprti na ledja u nameri da ga odnese sto dalje od kuce. Doneo ga je do sume i tu ostavio. "Sine, molim te nemoj me ostaviti ovde!"- zapomagao je otac. "Nego sta hoces?!", neumoljivo ce sin. Otac molecivo nastavi: "Molim te sine, odnesi me sto dalje odavde, ovde sam ja mog oca ostavio!" Sin ga je odneo dalje i dalje, i ostavio duboko u sumi. Na to ce otac: "Dobro si uradio, hvala ti. Ali zapamti sine- tvoj sin ce tebe jos dalje odneti kad ostaris!" Moramo razumeti mlade, jer- mladost je ludost

koju jedino leci starost (arapska poslovice). Treba postediti mlade i sagraditi sto vise starackih domova kako bi svima bilo bolje. Porodicni mir je najvazniji.